

Beredskap

i Norges Bygdekvinnelag

FORORD

Beredskap handler om å være forberedt på små og store uønskede hendelser som kan oppstå i et samfunn. Beredskapstanken er en grunnleggende og naturlig inngang til Bygdekvinnelagets virksomhet og politikk. Som en stor frivillig kvinneorganisasjon, er vi en viktig ressurs i det sivile beredskapsarbeidet.

Da Bygdekvinnelaget gikk ut av organisasjonen Kvinners Frivillige Beredskap i 2013, aktualiserte det behovet for en egen beskrivelse av hva vi legger i beredskapsarbeid. Det ble nedsatt en arbeidsgruppe med deltakere fra lokal, fylkes- og sentralledet til dette arbeidet.

Med bakgrunn i våre aktiviteter og kjernekompetanse vil Bygdekvinnelagets beredskaps-arbeid i framtida konsentreres om å bidra til trygge lokalsamfunn og til nasjonal mat-sikkerhet.

Rapporten beskriver bygdekvinnelagets rolle og ambisjon som frivillig organisasjon for å forankre beredskapstenkning i befolkningen, og som aktør i forebyggende beredskaps-arbeid. Rapporten er konkret på hva som er aktuelle arbeids- og ansvarsområder for alle tre ledd i organisasjonen.

Styret vedtok 6.desember 2013 å legge rapporten til grunn for framtidig beredskapsarbeid i Bygdekvinnelaget.

Stor takk til deltakerne i arbeidsgruppen som har bidratt til denne rapporten, og general-sekretær Cesilie Aurbakken som har vært sekretær for gruppen.

Siri Ingeborg Bruem

*Siri Ingeborg Bruem
Nestleder i Norges Bygdekvinnelag.*

BAKGRUNN

Styret i Norges Bygdekvinnelag vedtok 7. februar 2013 å melde seg ut av Kvinners Frivillige Beredskap (KFB). Vedtaket ble fattet på Norges Bygdekvinnelags styremøte 7. februar 2013.

Norges Bygdekvinnelag har valgt å fortsette sitt engasjement utenfor Kvinners Frivillige Beredskap, men i dialog og samarbeid med ulike relevante aktører sentralt, regionalt og lokalt der dette er hensiktsmessig.

I dag er det en rekke frivillige organisasjoner som på ulike måter har beredskap som en del av sitt arbeid.

For å konkretisere hvordan Bygdekvinnelaget skal arbeide videre med beredskap i egen organisasjon, ble det nedsatt en arbeidsgruppe. Gruppen fikk i mandat å legge fram et forslag til beskrivelse av det framtidige beredskapsarbeidet for Norges Bygdekvinnelag.

Arbeidsgruppen besto av Siri Bruem (nestleder i Norges Bygdekvinnelag), Ellen Klynderud (Frogn Bygdekvinnelag), Hanne Strøm (fylkesleder i Buskerud), Bodil Løge Wiig (Orre Bygdekvinnelag) og Cesilie Aurbakken (generalsekretær i Norges Bygdekvinnelag).

1. HVA ER BEREDSKAP?

Beredskap handler om å være forberedt på både små og store uønskede hendelser som kan oppstå i et samfunn.

Begrepet beredskap blir tradisjonelt forbundet med forsvaret og trussel om krig, og behovet for å planlegge for slike scenarier. Samfunnet og verden er i endring. Hva som kan være en reell trussel i dag, er langt mer sammensatt enn for 50 år siden.

Beredskap handler også om å være forberedt på hva vi som samfunn gjør når for eksempel en bygd blir rammet av strømstans eller annen alvorlig svikt i infrastrukturen. Ulykker, ekstremvær, forurensning av vann eller epidemier kan alle utgjøre en trussel for sikkerheten.

En økning i verdens befolkning forutsetter økt matproduksjon. Tilgang til nok og trygg mat er en viktig del av et lands beredskap.

Ifølge tidligere forsvarsjef Harald Sunde tas matsikkerheten i Norge ofte for gitt, til tross for økt uforutsigbarhet i global matproduksjon og endringer i klima. Ekstrem tørke i store matproduserende regioner i verden har flere ganger de siste årene gitt store utslag på mattilgangen som følge av dårligere avlinger og stor etterspørsel.

Beredskap handler også om å være medmenneske og gi omsorg både i hverdagen og i krisesituasjoner. Beredskap handler om å ha god lokalkunnskap, om å bygge gode og trygge lokalsamfunn, og om å forebygge ulykker i hjemmet og på arbeidsplassen.

2. DET OFFENTLIGES ANSVAR OG ROLLE

Kommunen

Kommunene har et grunnleggende ansvar for befolkningens sikkerhet og trygghet. Alle uønskede hendelser som finner sted, skjer i en kommune og alle kriser og katastrofer som oppstår, vil berøre eller vil måtte håndteres av en kommune. Kommunene utgjør det lokale fundamentet i den nasjonale beredskapen og er derfor viktige bærebjelker i det norske beredskapsarbeidet. (NOU 2013: 5 Når det virkelig gjelder)

Direktoratet for sivil beredskap (DSB) anmoder kommunestyrene om å oppnevne beredskapsråd som skal være kommunens samarbeidsorgan i beredskapsspørsmål. Her oppfordres organisasjoner til å gjøre avtaler med kommunen om hva den enkelte organisasjon kan bidra med lokalt. I praksis løser kommunene dette veldig forskjellig og med ulik styrke og kvalitet.

Kommunene har gjennom lov om kommunal beredskapsplikt en egen forpliktelse til å ha en oppdatert beredskapsplan som skal øves hvert annet år. Gjennom samme lov er kommunene også forpliktet til å ha en oppdatert helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse. Fylkesmannen har ansvaret for å føre tilsyn med at kommunene oppfyller sine forpliktelser gjennom lov om kommunal beredskapsplikt.

Fylkesmannen

Fylkesmannen har ansvar for å samordne, holde oversikt over og informere om samfunnssikkerhet og beredskap i fylket. Fylkesmannen skal utøve et samordningsansvar for krisehåndteringen på regionalt nivå for å sikre optimale og samordnede løsninger mellom aktørene. Fylkesmannen kan ved behov innkalle Fylkesberedskapsrådet for å sikre denne samordningen. I Fylkesberedskapsrådet er de sentrale regionale beredskapsaktørene med, og oftest også en representant for frivillige organisasjoner, som for eksempel Røde Kors.

Fylkesmannen har gjennom sitt embetsoppdrag et ansvar for å øve kriseledelsen i fylkets kommuner en gang hvert fjerde år. Fylkesmannen skal også se til at det blir tatt hensyn til risiko- og sårbarhetsforhold i kommunal planlegging.

Nasjonale myndigheter

Det er Justis- og beredskapsdepartementet som har det overordnede ansvaret i sivile nasjonale kriser. Et viktig prinsipp i arbeidet med beredskap er blant annet at myndigheter, virksomheter og etater har et selvstendig ansvar for å sikre et best mulig samvirke med relevante aktører og virksomheter i arbeidet med forebygging, beredskap og krisehåndtering, det såkalte ”samvirkeprinsippet”. Et annet viktig prinsipp er at kriser skal håndteres på lavest mulig nivå (www.regjeringen.no).

3. FRIVILLIGE ORGANISASJONERS ROLLE

I NOU 2013:5 Når det virkelig gjelder...., er frivillige organisasjoners rolle i arbeidet med beredskap beskrevet. «Frivillige organisasjoner er i mange situasjoner en primær ressurs ved redningstilfeller. Frivillige organisasjoner har høy mobilitet og kapasitet, noe som gjør at de kan yte forsterkning ved alt fra dagligdagse hendelser/ulykker til store ulykker og katastrofer.

NOUen fremhever spesielt verdien av at ressursen er lokal og lokalkjent. Dette innebærer både en kjennskap til spesielle lokale forhold knyttet til risiko, lokal befolkning og lokale værforhold. En lokal forankring sikrer også kort responstid ved ulykker/hendelser. En lokalt forankret frivillig beredskap har også andre nyttige sider knyttet til både forebyggende arbeid og forankring av beredskapstenkning i befolkningen lokalt. Den

lokale tilknytningen gjør at organisasjonen kan fungere effektivt også ved sammenbrudd i infrastruktur som kommunikasjonsmidler og veiforbindelse» (NOU 2013: 3 Når det virkelig gjelder...).

I dag er det ni frivillige redningsorganisasjoner på nasjonalt plan som er samlet i Frivillige Organisasjoners Redningsfaglige Forum (FORF), deriblant Røde Kors.

4. NORGES BYGDEKVINNELAGS ROLLE

Norges Bygdekvinnelag har ingen formell rolle som aktør i arbeidet med beredskap, men er likevel en ressurs i arbeidet med beredskap i vid forstand og ut i fra organisasjonens virke og kjernekompetanse. Som frivillig organisasjon kan bygdekvinneleag spille en viktig rolle i det sivile beredskapsarbeidet.

Målet for Norges Bygdekvinneleags beredskapsarbeid er derfor å bidra til trygge lokalsamfunn og nasjonal matsikkerhet.

Bygdekvinneleagets beredskapsarbeid må bygge på organisasjonens og enkeltmenneskenes innsats for å sikre trygge samfunn og lokalmiljøer. Samtidig må vi sette oss i stand til å håndtere kriser.

Norges Bygdekvinnelag er en unik organisasjon i måten organisasjonen er organisert på. Med 450 lokallag, 18 fylkeslag og et sentralstyre er organisasjonen representert over hele landet. Organisasjonens tilstedeværelse og aktivitet er i seg selv beredskap.

Norges Bygdekvinnelag er en organisasjon med sterkt tilknytning til primæringene og er opptatt av sammenhengen mellom nasjonal matproduksjon, matkunnskap og matsikkerhet for befolkningen. Med 14 000 medlemmer representerer Norges Bygdekvinnelag 14 000 bevisste forbrukere og vil være et viktig talerør for disse samfunnsinteressene.

Aktive bygdemiljø og primærnæringer er helt avgjørende byggesteiner i en bærekraftig samfunnsutvikling og forutsetning for å lykkes med godt beredskapsarbeid.

Lag og enkeltmedlemmer velger selv i hvilken grad de ønsker å være aktive i beredskapsarbeidet.

5. HVEM KAN GJØRE HVA I NORGES BYGDEKVINNELAG

Sentralt

Som et ledd i den nasjonale trygghets- og beredskapspolitikken vil Norges Bygdekvinnelag bidra til en høy selvforsyningsgrad gjennom nasjonal matvareproduksjon kombinert med et sterkt jordvern, matkunnskap og oppbygging av beredskapslager for korn.

Norges Bygdekvinnelag skal arbeide for at matproduksjonen må være på et slikt nivå at norske forbrukere har tilgang på trygge norske råvarer.

Norges Bygdekvinnelag mener det er behov for å øke matproduksjon i verden og at Norge må føre en ansvarlig politikk der vi utnytter de ressursene vi rår over, og tar ansvar for å produsere mat til egen befolkning. Norges Bygdekvinnelag mener det er viktig å opprettholde en restriktiv holdning og sunn skepsis til GMO.

For å fremme disse nasjonale interessene foreslår Norges Bygdekvinnelag følgende aktuelle tiltak:

1. Være en synlig interessepolitisk organisasjon for matsikkerhet og sivil beredskap
2. Spre kunnskap og bygge allianser for økt forståelse for matsikkerhet som viktig i den nasjonale trygghet- og beredskapspolitikken
3. Arrangeres seminar(er) om temaet, eventuelt i samarbeid med andre
4. Være en støttespiller for lokal- og fylkeslag
5. Bruke medlemsbladet Bygdekvinners og nettsider til å spre kunnskap om beredskap

Mulige samarbeidspartnere:

- Norsk Kvinners Sanitetsforening
- Kvinners Frivillige Beredskap
- Norges Speiderforbund
- Røde Kors
- Norsk Folkehjelp
- Faglagene i landbruket
- Andre

Fylkeslagene

Fylkeslagene vil kunne ha en koordinerende rolle og være et bindeledd mellom sentralt og lokalt i organisasjonen. Fylkeslaget kan motivere og inspirere til beredskapstankegangen i lokallagene.

For å styrke fylkeslagets rolle i arbeidet med beredskap foreslås følgende tiltak:

1. Arrangere temamøte eller kurs om beredskap i samarbeid med andre, se vedlagt ”plukklister”
2. Ha beredskap som tema/ korte innlegg (15 minutter) på fylkesmøter eller i annen informasjon fra fylkeslaget
3. Samordne lokallagene imellom
4. Søke aktivt etter samarbeidspartnere på fylket

Mulige samarbeidspartnere:

- Lokale bygdekvinnelag
- Norsk Kvinners Sanitetsforening
- Kvinners Frivillige Beredskap
- Norges Speiderforbund
- Røde Kors
- Norsk Folkehjelp
- Faglagene i landbruket
- Andre

Lokallagene

De lokale bygdekvinnelagene har kunnskap om og oversikt over egen kommune og lokalmiljø. Bygdekvinnene har særlig kunnskap om mat og matkultur, håndverkstradisjoner og lokal ressursutnyttelse. Bygdekvinnene organiserer lokale møteplasser og aktiviteter, og er et nettverk for kvinner på tvers av generasjoner og kulturer i bygda.

Dette er kunnskap og ressurser som er viktig i det lokale arbeidet med beredskap både i hverdagen og i eventuelle krisesituasjoner.

For å fremme økt bevissthet og engasjement om beredskapsarbeidet lokalt, foreslås følgende tiltak:

1. Arrangere temakvelder og kurs om beredskap, eventuelt i samarbeid med andre lokale organisasjoner, se vedlagt ”plukkliste”
2. Avklare kommunenes behov og ønsker for deltakelse i beredskapssammenheng
3. Samarbeide med sanitetens omsorgsgrupper der disse finnes
4. Samarbeide med andres lokale organisasjoner

Aktuelle samarbeidspartnere lokalt:

- Norsk Kvinners Sanitetsforening
- Kvinners Frivillige Beredskap
- Norges Speiderforbund
- Røde Kors
- Norsk Folkehjelp
- Faglagene i landbruket
- Andre

VEDLEGG:

PLUKKLISTE – EKSEMPLER PÅ AKTUELLE MØTETEMA I BYGDEKVINNELAGET

Eksempler på aktuelle møtetema i Bygdekvinnelaget.

Matberedskap og helse:

- Saltinnhold i ferdiglager mat
 - eksempelvis pålegg, posemat etc.
- Skolemat som helsereform
- Beredskapslager for mat- og forkorn
- GMO

Egenberedskap:

- Psykisk førstehjelp
 - kursmateriell kan bestilles hos KFB
- Hvordan oppføre seg på sjøen og under svømming - Redningsselskapet
- Bønder i krise – noen å snakke med og få veiledning fra.
- KFBs brosjyre om temaet
- «Finn meg» - kurs, KFB

Trygge lokalmiljø:

- Sikkerhet på gården
- Sikkerhet i nærmiljøet
- Brannsikkerhet i eget hjem
- Sjekking av brannutstyr
- Strømbrudd – hvordan er den enkelte og nærmiljøet forberedt

Annet:

- DAB-radioer – Må alle ha nye radioer innen 2017 når FM-båndet legges ned? Hva med sikkerhet/trygghet i den forbindelse.
- Sikkerhet v/kjøring i tunneler
- Forbrukermakt – flere organisasjoner sammen om samme interesse.
- Smittevern
- Kan slutt på bruk av fasttelefoni gjøre oss mer sårbare? Førstehjelpskurs
- Strålevern angår oss alle (f.eks. Radon, mobiltlf., høyspentanlegg, Solarium)
- Tungtransport langs veier og sjø – er den sikker nok?

Norges Bygdekvinne lag 2014
www.bygdekvinnelaget.no - post@bygdekvinnelaget.no
Trykkeri og layout: Flisa Trykkeri - www.flisatrykkeri.no